

Det handler om solidaritet

Taler

Thorbjørn Berntsen

Dato

1 mai 2021

Omstendigheter

1. mai-markering

- 1 I år blir det ikke noe vanlig 1. mai-tog på meg, dessverre. Heller ikke en vanlig 1. mai-tale.

Det sørger koronaen for.

5

For meg er dette en svært uvanlig situasjon. Jeg har holdt 1. mai-taler så vidt jeg kan huske hvert eneste år siden begynnelsen av 1960-åra. Enkelte år opp til tre-fire av dem på én dag, på forskjellige steder.

- 10 Mange forskjellige paroler sto på plakatene som var med i de ulike togene jeg har deltatt i. Mange av disse kravene er i dag innfridd og er i stor grad resultat av fagbevegelsens innsats.

- 15 Så vidt jeg husker, holdt jeg min første tale 1. mai på lasteplanet på en bil på torget i Larvik. Jeg er sikker på at et av de spørsmålene jeg hadde med i talen var full lønn under sykdom.

- 20 På den tida var ikke folketrygden kommet på plass. Sykekassene var kommunale og i Oslo lå den i Rådhuset. Sykepengene en fikk derfra var litt over 50 prosent av full lønn.

Verkstedklubben hadde ei egen sjukekasse som gav noen kroner, og i den enkelte avdeling var det egne hjelpekasser som også bidro.

- 25 I midten av 1960-åra ble det enighet mellom LO og Arbeidsgiverforeningen, som for vårt vedkommende på Aker ble gjort til en bedriftssykekasse. Til sammen utgjorde dette en 60-70 prosent i forhold til full lønn. Kravet om full

lønn under sykdom var selvsagt høyst berettiget og sto sterkt.

30

I dag er dette norsk lov.

At full lønn under sykdom var et hovedtema i mange av mine 1. mai-taler, var ingen tilfeldighet.

35

Selv om det i år ikke blir vanlig 1. mai-tog med paroler, er fagbevegelsen allikevel med på andre måter. LO i Oslo har helsides annonser i avisene der de reiser en rekke krav som jeg i det vesentlige er helt enig i. Som å forby bemanningsbransjen, kampen for fast arbeid, nei til profitt i velferden og nei til kutt i offentlig sektor.

40

Dette ender forståelig i arbeid for en rødgrønn regjering etter valget i september.

45 Jeg har alltid lagt stor vekt på internasjonale spørsmål i mine taler. Spesielt krig/fred-utfordringene og kampen mot atomvåpen. I alle de åra Vietnamkrigen varte, var dette siste et sentralt tema.

50

Men selv i slike alvorlige saker skjer det episoder av mer humoristisk slag. Jeg tror det var i Askim at jeg tok kraftig avstand fra amerikanernes krigføring, og musikkorpset klemte til, da 1. mai-toget skulle gå ruta si, med «Hej's a jolly good fellow»!

55

Det samme gjorde jeg i Kvinesdal. Fra trappa på et hus der arrangementet var, ble også Vietnamkrigen et av temaene. Da jeg var ferdig, skulle formannen i 1. mai-komiteen takke meg for talen. Han sa at det var vel og bra det jeg hadde sagt, både om Vietnam og mye annet, men «husk at det uansett er Gud som rår! Og så ønsker vi Berntsen god tur videre til Flekkefjord!»

60

I dag er det en annen krig som krever flere ofre. Hver dag. Den verdensomspennende korona-pandemien. Situasjonen i India er helt forferdelig. Norge må tilby det vi kan av hjelp og stille opp når vi blir bedt om hjelp.

65

Denne situasjonen tar jo mange vendinger. FNs generalsekretær hadde nylig en bred omtale av den globale situasjonen, som ser ut til å være ute av kontroll mange steder. Et av spørsmålene han tok opp var hvordan kapitalflyten i

landenes økonomi mer og mer havnet i lommene til dem som var rikest fra før av. Dette mente han landene måtte ta tak i.

70

Ta varehandelen som eksempel. Burde man se på differansen i omsetning i normale tider [sammenlignet] med omsetningen i korona-perioden? Det har skjedd en betydelig omsetningsøkning. Denne burde skattlegges med en spesiell skatt. Det blir jo helt absurd at enkelte av de rikeste skal bli enda rikere på grunn av en global pandemi som allerede har kostet millioner av mennesker livet. Disse ekstraordinære skatteinntektene må pløyes tilbake til forebyggende og livreddende tiltak.

75

Vi har sett samme utviklingen her i landet. Det har skjedd til dels kraftig omsetningsøkning i varehandelen, spesielt i dagligvarehandelen. Spesielt i dagligvarehandelen har vi noen få, men meget store dagligvarebaroner. Som «kolonialmajoren» fra Trondheim, majoritetseierne i Norgesgruppen og «Rimi-Hagen». Den siste behersker Orkla med en stor bredde i det de forsyner butikkene med. Økt omsetning under koronaen har dermed ført økte inntekter til dem som kontrollerer butikkene. Jeg mener at det enten må konstrueres en egen korona-skatt eller -avgift. Det går sikkert an også å bruke formuesbeskatningen til formålet. Inntekten kan igjen brukes til å avhjelpe problemer og utfordringer som epidemien skaper.

85

Men det kommer jo ei tid etter koronaen også. Landet skal på beina igjen. Det er stor arbeidsledighet og mange permitteringer. Mange lurar på om de får feriepengene sine på permitteringsgodtgjørelsen. Her er jeg helt enig med Jonas. Staten må være sitt ansvar bevisst, og bruke de finansielle musklene til å få bedrifter som er liv laga i gang igjen og bidra til å starte opp nye.

95

En av mine kjepphester i politikken må jeg ta med til slutt. Kan det være nødvendig å øke det private forbruket videre? Her tenker jeg generelt. Det er ikke så mange dagene siden permitterte familieforsørgere stilte seg i kø foran fattighuset for å få tak i litt mat.

100

Slik kan vi ikke ha det.

Spesielt når vi hvert år kaster nesten en halv million tonn mat her i landet. Som vi kaller avfall, men som veldig ofte er mer enn brukbart. Gro sa i et foredrag der jeg var til stede at dersom den fattige delen av verden skulle opp på det materielle

105

forbruksnivået som vi og andre tilsvarende land har, er det ikke nok med én jordklode: Vi må ha tre.

110 Sult, sykdom og annen elendighet er virkeligheten for millioner av mennesker hver dag, og vi har en pandemi som fører til økonomisk og sosial elendighet. Man kan føle den fullstendige avmakt av mindre.

115 Når jeg føler det slik noen ganger, finner jeg håp i Haldis Moren Vesaas' kjente dikt «Tung tids tale», der den første linja sier: «Det heiter ikkje eg no lenger, no heiter det vi ...»

Ja, solidaritet. I det store og i det små. Som hun sier det til slutt i diktet. «Det hjelper da litt, nokre få forfrosne, at du er varm.»

120

Solidaritet.

Kilde

www.vg.no

125

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/det-handler-om-solidaritet>

130

135

140